

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**ЕКОНОМІЧНА НОРМАТИВНА БАЗА
ПІДПРИЄМСТВА**

**Практичні завдання
та методичні рекомендації
для студентів спеціальності
075 "Маркетинг"
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019**

УДК 658(07.034)

E45

Укладач Т. І. Притиченко

Затверджено на засіданні кафедри економіки і маркетингу.
Протокол № 15 від 27.03.2019 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Економічна нормативна база підприємства [Електронний E45 ресурс] : практичні завдання та методичні рекомендації для студентів спеціальності 075 "Маркетинг" другого (магістерського) рівня / уклад. Т. І. Притиченко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 60 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни. Визначено її зміст за модулями та темами. Вміщено плани семінарських занять, тестові завдання, практичні завдання та рекомендації до їх виконання.

Рекомендовано для студентів спеціальності 075 "Маркетинг" другого (магістерського) рівня.

УДК 658(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2019

Вступ

Успішна підготовка фахівців із маркетингу багато в чому залежить від того, наскільки глибоко і всебічно студенти засвоять діючі законодавчі акти і нормативні документи в усіх напрямках та питаннях підприємницької діяльності.

У нашій країні в умовах становлення ринкових відносин нормативна база підприємницької діяльності постійно удосконалюється і змінюється. Фахівці повинні мати не тільки базові знання з питань підприємницької діяльності, але і вільно орієнтуватися в широкому спектрі нормативних документів, уміти їх систематизувати та вдало застосовувати на практиці.

Тому в межах курсу "Економічна нормативна база підприємства" передбачається не тільки вивчення лекційного матеріалу, навчальних посібників та законодавчих актів, але й обов'язкове проведення практичних занять і семінарів. Їх мета полягає в поглибленні, систематизації, конкретизації й закріпленні теоретичних знань студентів.

У ході виконання практичних завдань студенти здобувають умінь та навичок проведення необхідних розрахунків та вибір найбільш ефективних напрямів і видів підприємницької діяльності, системи оподаткування, цін на продукцію, товари та послуги, торговельних націнок, оцінювання фінансових результатів, формування і розподілу прибутку підприємства на основі діючих законодавчих актів і нормативно-правових документів.

Навчальний процес згідно з робочою програмою навчальної дисципліни "Економічна нормативна база підприємства" здійснюється в таких формах:

- лекції;
- семінарські та практичні заняття;
- самостійна робота студентів;
- есе;
- презентація;
- контрольні заходи.

Вивчення студентам навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання двох навчальних модулів.

Під час підготовки до виконання практичних завдань студентам необхідно ознайомитися з матеріалами презентацій, конспектом лекцій і рекомендованою літературою.

Змістовий модуль 1

Основи нормативної бази та організації діяльності підприємств

Тема 1. Предмет, метод, сутність та завдання економічної нормативної бази підприємства. Структура законодавчої нормативної бази підприємництва

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоєння змісту основних понять, термінів та визначень економічної нормативної бази підприємства.

План семінарського заняття

1. Предмет дисципліни, мета її вивчення.
2. Основні поняття, терміни і визначення.
3. Склад і взаємозв'язок документів економічної нормативної бази підприємництва в Україні.
4. Конституція України як основний закон підприємницької діяльності.
5. Закони України, порядок їхнього вступу в силу і реалізації.
6. Постанови Кабінету Міністрів України, нормативні документи міністерств і відомств: їхнє призначення і порядок застосування.
7. Офіційні друковані засоби масової інформації.

Література: основна [1 – 4; 6; 7; 10 – 14]; додаткова [16].

Завдання 1

Мета: засвоїти теоретичний матеріал із теми 1.
Обрати правильний варіант відповідей (табл. 1).

Таблиця 1

Тестові завдання з теми 1

Питання	Відповідь
1	2
1. Нормативними актами, що регулюють господарську діяльність в Україні є:	а) Конституція України; б) Закон України "Про власність"; в) Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність";

1	2
	г) Господарський кодекс України; д) всі відповіді правильні
2. Вказати, яким нормативним актом регулюються питання господарської діяльності у статтях про власність, підприємництво, визначається компетенція органів державної влади, Президента, Верховної Ради та Кабінету Міністрів України	а) Конституцією України; б) Законом України "Про власність"; в) Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність"; г) Господарським кодексом України
3. Вказати закон, що регулює загальні питання господарської діяльності	а) Закон України "Про власність"; б) Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність"; в) Закон України "Про бюджетну систему України"; г) Закон України "Про банки і банківську діяльність"
4. Вказати закони, що регулюють господарські відносини:	а) Закон України "Про власність"; б) Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність"; в) Закон України "Про бюджетну систему України"; г) Закон України "Про банки і банківську діяльність"; д) всі відповіді правильні
5. Вказати закони, що регулюють окремі види господарської діяльності:	а) Закон України "Про власність"; б) Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність"; в) Закон України "Про бюджетну систему України"; г) Закон України "Про цінні папери і фондову біржу"
6. До законодавчих актів належать:	а) нормативні акти Верховної Ради України; б) укази та розпорядження президента; в) нормативні акти Кабінету Міністрів України; г) господарські нормативні акти міністерств; д) усі відповіді правильні
7. До підзаконних нормативних актів належать:	а) нормативні акти Верховної Ради України; б) укази та розпорядження президента; в) Нормативні акти Кабінету Міністрів України; г) господарські нормативні акти міністерств; д) немає правильної відповіді

1	2
8. До офіційних друкованих видань України відносяться:	а) газета "Урядовий кур'єр"; б) газета "Голос України"; в) Відомості Верховної Ради України; г) Офіційний вісник України; д) усі відповіді правильні
9. Вказати, яким нормативним актом регулюються загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності громадянами та юридичними особами, встановлення гарантій свободи підприємців та їх державна підтримка	а) Цивільним кодексом України; б) Господарським кодексом України; в) Податковим кодексом України; г) Митним кодексом України; д) немає правильної відповіді
10. Вказати, яким нормативним актом регулюються особисті майнові та немайнові стосунки (цивільні стосунки), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності їх учасників	а) Цивільним кодексом України; б) Господарським кодексом України; в) Податковим кодексом України; г) Митним кодексом України; д) немає правильної відповіді

Завдання 2

Мета: формування знань із нормативно-правової бази України.

Вказати, які нормативні акти регулюють правові відносини, вказані в табл. 2.

Таблиця 2

Напрями регулювання діяльності підприємства окремими законодавчими актами

Законодавчий акт (вказати)	Напрямок регулювання
1	2
	Основний закон України, який регулює права і свободи громадян України
	Регулює економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності митної служби України, спрямовані на забезпечення захисту економічних інтересів України

1	2
	Регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами та іншими учасниками ринкового процесу
	Визначає правові засади захисту господарюючих суб'єктів (підприємців) і споживачів від недобросовісної конкуренції
	Регулює відносини між споживачами товарів (робіт, послуг) і виробниками, виконавцями, продавцями в умовах різних форм власності, встановлює права споживачів та визначає механізм реалізації державного захисту їх прав
	Визначає основні принципи встановлення і застосування цін і тарифів та організацію контролю за їх дотриманням
Закон України "Про ціни і ціноутворення", Закон України "Про захист прав споживачів", Конституція України, Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції", Митний кодекс України, Закон України "Про захист економічної конкуренції"	

Тема 2. Організаційні питання створення та діяльності підприємств

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоєння організаційних питань створення та діяльності підприємств в Україні.

План семінарського заняття

1. Законодавство України про порядок створення і реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
2. Особливості створення юридичних осіб і суб'єктів підприємництва без створення юридичної особи.
3. Організаційно-правові форми підприємств.
4. Етапи реєстрації суб'єктів підприємництва, обов'язкові умови і терміни.
5. Ліцензування окремих видів підприємницької діяльності. Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню. Порядок отримання ліцензій. Плата за видачу ліцензії. Порядок одержання ліцензій.
6. Порядок ліквідації суб'єктів підприємництва.
7. Регулювання рекламної діяльності.

Література: основна [1; 3; 12; 13]; додаткова [17; 18].

Завдання 3

Мета: засвоїти теоретичний матеріал із теми 2.
Обрати правильний варіант відповідей (табл. 3).

Таблиця 3

Тестові завдання з теми 2

Питання	Відповідь
1	2
1. Вказати ознаки, за якими підприємство належить до групи малих підприємств:	а) розмір статутного фонду; б) розмір отриманого прибутку; в) чисельність працюючих; г) розмір валового доходу за рік
2. Схема об'єднання підприємств, що працюють у системі взаємовигідних партнерських відносин, за яких відбувається передача на платній основі торгової марки, технології або лінії виробництва, називається:	а) лізингом; б) факторингом; в) франчайзингом; г) опціоном
3. За формою власності виділяють наступні види підприємств:	а) приватні, державні, унітарні, малі; б) комунальні; приватні; державні; підприємства колективної власності; підприємства, створені на основі змішаної власності; в) підприємство з іноземними інвестиціями, приватне, корпоративне; г) унітарне, корпоративне
4. За способом створення і формування статутного фонду розрізняють наступні види підприємств:	а) приватні, державні, унітарні, малі; б) комунальні; приватні; державні; підприємства колективної власності; підприємства, створені на основі змішаної власності; в) підприємства з іноземними інвестиціями, приватні, корпоративні; г) унітарні, корпоративні
5. Підприємством з іноземними інвестиціями є підприємство (організація) будь-якої організаційно-правової форми, створене відповідно до законодавства України, іноземна інвестиція в статутному капіталі якого, за його наявності, складає не менше:	а) 20 %; б) 10 %; в) 50 %; г) немає правильної відповіді

1	2
6. До суб'єктів мікропідприємництва відносяться суб'єкти господарювання:	<p>а) об'єм річного доходу яких не перевищує 2 млн євро і середня чисельність працівників за календарний рік не перевищує 10 осіб;</p> <p>б) об'єм річного доходу яких не перевищує 1 млн євро без права найму працівників;</p> <p>в) об'єм річного доходу яких не перевищує 500 тис. євро і середня чисельність працівників за календарний рік не перевищує 10 осіб;</p> <p>г) немає правильної відповіді</p>
7. До суб'єктів малого підприємництва належать суб'єкти господарювання:	<p>а) об'єм річного доходу яких не перевищує 2 млн євро і середня чисельність працівників за календарний рік не перевищує 10 осіб;</p> <p>б) об'єм річного доходу яких не перевищує 10 млн євро і середня чисельність працівників за календарний рік не перевищує 10 осіб;</p> <p>в) об'єм річного доходу яких не перевищує 10 млн євро і середня чисельність працівників за календарний рік не перевищує 50 осіб;</p> <p>г) об'єм річного доходу яких не перевищує 5 млн євро і без обмеження чисельності працівників</p>
8. До суб'єктів крупного підприємництва відносяться суб'єкти господарювання:	<p>а) об'єм річного доходу яких перевищує 10 млн євро і середня чисельність працівників за календарний рік перевищує 50 осіб;</p> <p>б) об'єм річного доходу яких перевищує 50 млн євро і середня чисельність працівників за календарний рік перевищує 250 осіб;</p> <p>в) об'єм річного доходу яких перевищує 10 млн євро і середня чисельність працівників за календарний рік не обмежена;</p>

1	2
	г) об'єм річного доходу яких перевищує 50 млн євро і без обмеження чисельності працівників
9. Вказати до якого виду суб'єктів підприємства відноситься підприємство об'єм доходу якого на рік складає 11 млн євро і чисельність тих, що працюють 7 осіб:	а) малого підприємства; б) мікропідприємства; в) середнього підприємства; г) крупного підприємства
10. Вказати, якому виду підприємств відповідає наступне визначення: "...признаються підприємства або інші суб'єкти господарювання, створені юридичними особами і / або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою отримання прибутку":	а) підприємства з іноземними інвестиціями; б) господарські товариства; в) повні товариства; г) акціонерні товариства
11. Вказати, якому виду господарських товариств відповідає наступне визначення: "товариство, яке має статутний фонд, розділений на долі, розмір яких визначається засновницькими документами. Учасники товариства несуть відповідальність у межах свої внесків":	а) товариства з обмеженою відповідальністю; б) командитні товариства; в) повні товариства; г) акціонерні товариства
12. Вказати, якому виду господарських товариств відповідає наступне визначення: "товариство, всі учасники якого здійснюють загальну підприємницьку діяльність і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном":	а) товариства з обмеженою відповідальністю; б) командитні товариства; в) повні товариства; г) акціонерні товариства
13. Вказати, для якого виду господарських товариств встановлено обмеження за максимальною кількістю учасників 10 осіб:	а) товариства з обмеженою відповідальністю; б) командитні товариства; в) повні товариства; г) акціонерні товариства
14. Вказати статутні об'єднання:	а) асоціація; б) корпорація; в) концерн; г) консорціум; д) промислово-фінансова група

Завдання 4

Мета: засвоїти порядок формування власного капіталу підприємства.

1. Розкрити порядок та джерела формування статутного фонду для підприємств різних форм власності і типів.

2. Підприємство відчуває недолік в обігових коштах. Чи може один із його засновників, що є фізичною особою, внести власні кошти як додатковий капітал, не збільшуючи в такому випадку статутний фонд? Як у цьому випадку буде розцінений внесок з погляду оподаткування?

3. Товариством з обмеженою відповідальністю сформований резервний фонд. На які цілі його можна використовувати?

4. Підприємство одержало 150 тис. грн на поповнення статутного фонду, який на підставі уставу підприємства становить 500 тис. грн і внесений у повному обсязі, тобто не вимагає поповнення. Рішення про зміну статутного фонду не було прийнято.

Чи є отримана підприємством сума в розмірі 150 тис. грн доходом підприємства?

5. Заявлений в установчих документах статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю оплачений засновниками на 30 %.

Чи можна оплатити частину статутного капіталу, що залишилася, за рахунок нерозподіленого прибутку товариства? Які наслідки несвоєчасного внесення учасниками коштів у статутний фонд товариства?

6. У статуті підприємства не зазначено такого виду діяльності, як надання майна в оренду. Чи вправі підприємство в такому випадку здавати рухоме майно в оренду?

Завдання 5

Мета: розрахувати середньооблікову чисельність працівників підприємства в еквіваленті повної зайнятості за місяць.

На підприємстві працюють штатні працівники, сумісники, тимчасові працівники, а також виконуються договори підряду сторонніми громадянами.

Вихідні дані наведені в табл. 4

Вихідні дані

Показники	Варіанти									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
На підприємстві протягом місяця працювало, осіб: штатних з повним робочим днем; штатних з 50 %-ю зайнятістю	220 14	200 16	110 11	130 10	140 13	110 15	160 17	170 18	190 10	200 12
Фонд оплати праці за місяць штатних працівників, що працюють повний робочий день, тис. грн	112	128	148	149	127	110	136	143	142	146
Виплачено по договорах підряду за місяць, тис. грн	20	20	40	50	30	50	30	40	40	40
Виплачено тимчасовим працівникам за місяць, тис. грн	12	14	10	9	11	13	15	16	9	10

Методичні рекомендації до виконання завдань 4, 5

Під час виконання завдання 4 необхідно ознайомитися з основними положеннями Господарського та Податкового кодексів України, законів України "Про господарські товариства", "Про акціонерні товариства".

Під час розрахунку середньооблікової чисельності в еквіваленті повної зайнятості штатні працівники, що працюють повний робочий день, ураховуються як цілі одиниці. Працівники, зайняті неповний робочий день, за якими ведеться облік відпрацьованого ними часу, ураховуються пропорційно фактично відпрацьованому ними часу.

Працівники, прийняті на тимчасову роботу й за договорами підряду, ураховуються в розрахунку чисельності в еквіваленті повної зайнятості, виходячи із загальної суми оплати їхньої праці й середньої заробітної плати штатних працівників за наступною формулою:

$$Z_{\text{ср.шт.}} = \text{ФОТ}_{\text{шт}} / Ч_{\text{шт}}, \quad (1)$$

де $Z_{\text{ср.шт.}}$ – середня за місяць заробітна плата штатних працівників, що працюють повний робочий день, грн;

$\text{ФОТ}_{\text{шт}}$ – фонд оплати праці за місяць штатних працівників, що працюють повний робочий день, грн;

$Ч_{шт}$ – чисельність штатних працівників, що працюють повний робочий день, осіб.

Чисельність тимчасових працівників і працівників, що виконують роботи за договорами підряду, визначається за формулою:

$$Ч_{в.д.} = O_{в.д.} / Z_{ср.ш}, \quad (2)$$

де $Ч_{в.д.}$ – чисельність тимчасових працівників і працівників, що виконують роботи за договорами підряду, осіб;

$O_{в.д.}$ – оплата праці за місяць тимчасових працівників і працівників, що виконують роботи за договорами підряду, грн.

Загальна чисельність працівників підприємства, розрахована в еквіваленті повної зайнятості, визначається як підсумок чисельності штатних працівників, що працюють повний робочий день; працівників, прийнятих на роботу з неповним робочим днем (пропорційно їхньої зайнятості); а також перераховану в еквіваленті повної зайнятості чисельність тимчасових працівників і працівників, що виконують роботи за договорами підряду.

Тема 3. Регулювання готівкового та безготівкового обігу

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоєння теоретичних питань із регулювання готівкового та безготівкового обігу.

План семінарського заняття

1. Правове регулювання розрахункових відносин: обмеження, умови та вимоги.
2. Форми та способи безготівкових розрахунків, які використовуються в господарському обороті України.
3. Поняття та види банківських рахунків. Порядок їх відкриття та закриття.
4. Організація міжбанківських розрахунків в Україні.
5. Регулювання касових операцій. Ліміт касової готівки. Штрафні санкції за порушення готівкового обігу та касової дисципліни.

Література: основна [1; 6; 10]; додаткова [24; 26; 27].

Завдання 6

Мета: засвоїти теоретичний матеріал із теми 3.
Обрати правильний варіант відповідей (табл. 5).

Таблиця 5

Тестові завдання з теми 3

Питання	Відповідь
1	2
1. Вказати, якій формі безготівкових розрахунків, відповідає приведене визначення: "письмове розпорядження власника рахунку банку про перерахування певної суми грошей з його рахунку на рахунок одержувача коштів в тому ж банку або в іншій установі банку":	а) платіжними вимогами; б) платіжними дорученнями; в) акредитивами; г) розпорядженнями
2. Вказати, якій формі безготівкових розрахунків, відповідає приведене визначення: "письмова вимога одержувача платежу на оплату; застосовується у разі безперечного стягнення і безакцептного списання коштів":	а) платіжними вимогами; б) платіжними дорученнями; в) акредитивами; г) розпорядженнями
3. Вказати, якій формі безготівкових розрахунків, відповідає приведене визначення: "форма безготівкового розрахунку, яка застосовується у разі стягнення в безперечному порядку сум фінансових санкцій згідно із наказами Держкомрезерву України":	а) платіжними вимогами; б) платіжними дорученнями; в) акредитивами; г) інкасовими дорученнями (розпорядженнями)
4. Вказати суб'єкти підприємництва, для яких не встановлюється ліміт каси:	а) підприємці - фізичні особи, що є суб'єктами підприємницької діяльності; б) банківські установи; в) юридичні особи; г) усі відповіді правильні
5. Вказати граничну суму готівкових розрахунків для підприємств між собою протягом одного дня:	а) 50 тис. грн; б) 150 тис. грн; в) 10 тис. грн; г) розмір готівкових розрахунків не обмежений
6. Вказати граничну суму готівкових розрахунків фізичної особи з підприємством протягом одного дня	а) 50 тис. грн; б) 150 тис. грн; в) 10 тис. грн;

1	2
	г) розмір готівкових розрахунків не обмежений; д) немає правильної відповіді
7. Вказати граничну суму готівкових розрахунків фізичних осіб між собою по договорах покупки-продажу, які підлягають нотаріальному посвідченню	а) 50 тис. грн; б) 150 тис. грн; в) 10 тис. грн; г) розмір готівкових розрахунків не обмежений
8. Після повернення з відрядження підзвітна особа повинна скласти звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт:	а) до закінчення п'ятого банківського дня, наступного за днем, в якому така особа завершує відрядження; б) до закінчення третього банківського дня, наступного за днем, в якому така особа завершує відрядження; в) до закінчення десятого банківського дня, наступного за днем, в якому така особа завершує відрядження; г) термін не обмежений
9. Ким встановлюються граничні суми розрахунків готівкою для юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців в Україні:	а) Кабінетом Міністрів України; б) Національним банком України; в) Міністерством фінансів України; г) усі відповіді правильні
10. Розрахунки за участю фізичних осіб, не пов'язані із здійсненням ними підприємницької діяльності, можуть здійснюватися:	а) у готівковій формі; б) у безготівковій формі; в) у електронному вигляді; г) у паперовому вигляді; д) усі відповіді правильні

Завдання 7

Мета: засвоєння теоретичного матеріалу з регулювання готівкового обігу.

Доповнити нижчеприведені твердження.

1. На вимогу (**кого?**) банк повинен негайно інформувати його про виконання платіжного доручення.

2. Платіжне доручення платника приймається банком до виконання за умови, що (**яка умова?**), якщо інше не встановлене договором між платником і банком.

3. Розрахунки на основі платіжного доручення банк здійснює за дорученням платника за рахунок грошових коштів, (**яких?**), шляхом переводу

певної суми на рахунок вказаний в платіжному дорученні платником особи (одержувача) в строк, встановлений законом або банківськими правилами.

4. У процесі придбання товарів, виконання робіт та надання послуг для потреб суб'єкта господарювання, підзвітна особа повинна дотримувати (**якого?**) обмеження готівкових розрахунків.

5. Готівкові розрахунки суб'єктів господарювання з фізичними особами-непідприємцями можуть здійснюватися в сумі (**якій?**).

6. Суму, що перевищує межі "готівкових" обмежень, слід проводити в (**якій?**) формі або (**яким?**) шляхом для подальшого перерахування контрагентів.

Тема 4. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоєння законодавства України з регулювання зовнішньоекономічної діяльності

План семінарського заняття

1. Законодавство України про зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів підприємництва. Поняття та принципи зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічної діяльності.

2. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності.

3. Поняття іноземних інвестицій

4. Митне та тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Система митних тарифів і зборів. Порядок митного оформлення товарів.

5. Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

6. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності.

Література: основна [4; 10; 12]; додаткова [15; 16].

Завдання 8

Мета: засвоїти теоретичний матеріал із теми 4.

Обрати правильний варіант відповідей (табл. 6).

Тестові завдання з теми 4

Питання	Відповідь
1	2
1. До методів державного регулювання ЗЕД відносяться:	а) національний режим; б) режим найбільшого сприяння; в) спеціальний режим, прийнятий до територій; г) всі відповіді правильні
2. Тарифне регулювання здійснюється за допомогою:	а) встановлення митних платежів, тобто платежів, що стягуються в разі перетину матеріальних цінностей через митний кордон України; б) регулювання цін шляхом встановлення мінімальної митної вартості товарів; в) введенням індикативних цін для певних груп товарів, що імпортуються або експортуються; г) всі відповіді правильні
3. Нетарифне регулювання здійснюється за допомогою:	а) встановлення режимів заборони, обмеження (в т. ч. квотування і ліцензування), пільг (преференцій); б) регулювання цін шляхом встановлення мінімальної митної вартості товарів; в) введенням індикативних цін для певних груп товарів, що імпортуються або експортуються; г) здійсненням валютного регулювання; д) застосуванням антимонопольного законодавства
4. Митні ставки підрозділяють на:	а) максимальні, мінімальні, преференційні; б) максимальні, мінімальні, середні; в) граничні і середні; г) всі відповіді правильні
5. Які митні ставки діють для країн, з якими відсутні торгові угоди:	а) максимальні; б) мінімальні; в) граничні; г) преференційні
6. Які митні ставки встановлюються відносно країн, яким надається режим найбільшого сприяння:	а) максимальні; б) мінімальні; в) граничні; г) преференційні
7. За методом нарахування розрізняють наступні види митних зборів:	а) специфічні, автономні, конвенційні; б) адвалорні, специфічні, змішані; в) автономні, конвенційні; г) немає правильної відповіді

1	2
8. За характером походження розрізняють наступні види митних зборів:	а) специфічні, автономні, конвенційні; б) адвалорні, специфічні, змішані; в) автономні, конвенційні; г) немає правильної відповіді
9. Право на експорт (імпорт) протягом встановленого терміну – це поняття:	а) ліцензії; б) квоти; в) митного збору; г) митного тарифу
10. Граничний об'єм певної категорії товарів, які експортуються або імпортуються – це поняття:	а) ліцензії; б) квоти; в) митного збору; г) митного тарифу
11. Вказати види ліцензій:	а) генеральні, відкриті, разові; б) глобальні, відкриті, індивідуальні; в) генеральні, компенсаційні, індивідуальні; г) немає правильної відповіді
12. Вказати види квот:	а) генеральні, відкриті, разові; б) глобальні, відкриті, індивідуальні; в) генеральні, компенсаційні, індивідуальні; г) немає правильної відповіді

Завдання 9

Мета: засвоєння теоретичного матеріалу із теми 4.

У табл. 7 наведені визначення різних видів квот та ліцензій. Вказати, якого виду стосується кожне визначення.

Таблиця 7

Визначення квот і ліцензій

Визначення	Вид квоти / ліцензії
1	2
Квоти, які встановлюються щодо товару (товарів) без визначення конкретних країн (груп країн), куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується	
Квоти, які встановлюються щодо товару (товарів) з визначенням групи країн, куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується	

1	2
Квоти, які встановлюються щодо товару (товарів) з визначенням конкретної країни, куди товар (товари) може експортуватися або з якої він (вони) може імпортуватися	
Граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом спеціального розслідування та / або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначається в натуральних та / або вартісних одиницях виміру	
Граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом антидемпінгового розслідування та / або антидемпінгових заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначається в натуральних та / або вартісних одиницях виміру	
Граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об'єктом антисубсидійного розслідування та / або компенсаційних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого строку та який визначається в і натуральних та / або вартісних одиницях виміру	
Дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не менше одного місяця) з визначенням його загального обсягу	
Належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом антидемпінгового розслідування та / або антидемпінгових заходів;	
Відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції з певним товаром (товарами) та / або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування із цього товару (товарів);	
Разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності на період не менший ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції	
Належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару), який є об'єктом антисубсидійного розслідування та / або компенсаційних заходів	
Належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та / або спеціальних заходів	
Види квот і ліцензій: квоти (контингенти) глобальні; квоти (контингенти) групові; квоти (контингенти) індивідуальні; квоти спеціальні; квоти антидемпінгові; квоти компенсаційні; ліцензія спеціальна; ліцензія компенсаційна; ліцензія разова (індивідуальна); ліцензія генеральна; ліцензія антидемпінгова; ліцензія відкрита (індивідуальна)	

Тема 5. Регулювання цін і тарифів

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоєння законодавства України з регулювання цін та тарифів.

План семінарського заняття

1. Законодавство України про державне регулювання цін і тарифів. Система органів ціноутворення.

2. Вільні ціни та державно-регульовані ціни. Основні товари та послуги щодо яких запроваджено державне регулювання цін.

3. Методи державного регулювання цін.

4. Антимонопольне законодавство й обмеження цін монополістів. Державний контроль у сфері ціноутворення.

5. Адміністративно-господарські санкції за порушення державних регульованих цін.

Література: основна [6; 14]; додаткова [15; 20].

Завдання 10

Мета: засвоїти теоретичний матеріал із теми 5.

Обрати правильний варіант відповідей (табл. 8).

Таблиця 8

Тестові завдання з теми 5

Питання	Відповідь
1	2
1. До економічних методів регулювання цін належать:	а) насичення ринку споживчими товарами; б) пільгова система оподаткування; в) виконання антимонопольного законодавства; г) усі відповіді правильні
2. До адміністративних методів регулювання цін належать:	а) насичення ринку споживчими товарами; б) пільгова система оподаткування; в) виконання антимонопольного законодавства; г) фіксація цін
3. До методів державного регулювання цін належать:	а) фіксація цін; б) заморожування цін; в) встановлення граничних рівнів цін; г) усі відповіді правильні

1	2
4. До соціально значущих продуктів харчування, стосовно яких здійснюється державне регулювання належать:	а) рис; б) макаронні вироби; в) крупа; г) курятина; д) усі відповіді правильні
5. Законодавство про ціни і ціноутворення ґрунтується на:	а) Конституції України; б) Законі України "Про природні монополії"; в) Законі України "Про захист економічної конкуренції"; г) Законі України "Про ціни і ціноутворення"; д) усі відповіді правильні
6. Суб'єкти господарювання під час провадження господарської діяльності використовують:	а) вільні ціни; б) державні ціни; в) державні регульовані ціни; г) усі відповіді правильні
7. Антимонопольне законодавство називає такі види порушень:	а) зловживання монопольним положенням на ринку; б) антиконкурентні погоджені дії; в) дискримінація суб'єктів господарювання; г) усі відповіді правильні
8. Антиконтурентними погодженими діями визнаються дії, які привели або можуть привести до:	а) встановлення монопольних цін, знижок, надбавок, націнок; б) розділу ринків за територіальним принципом, асортиментом товарів, об'єму їх реалізації; в) усунення з ринку або обмеженню доступу на нього продавців, покупців, інших підприємців; г) усі відповіді правильні
9. Державне регулювання цін стосується таких товарів:	а) борошно, хліб, макаронні вироби; б) молоко, сир, сметана, масло вершкове; в) соняшникова олія, курячі яйця; г) немає правильної відповіді
10. Який державний орган забезпечує проведення державної цінової політики:	а) Міністерство економіки України; б) Кабінет Міністрів України; в) Міністерство фінансів України; г) немає правильної відповіді

Завдання 11

Мета: засвоєння теоретичного матеріалу з теми 5.

У табл. 9 наведені визначення різних термінів стосовно цін. Вказати, якого терміну стосується кожне визначення.

Визначення термінів стосовно цін

Визначення	Термін
Макимально або мінімально допустимий рівень ціни, який може застосовуватися суб'єктом господарювання	
Сума витрат суб'єкта господарювання, що пов'язані з обігом товару та здійснюються в процесі його продажу (реалізації) під час надходження від виробника (постачальника) на відповідний товарний ринок, та прибутку	
Сума витрат суб'єкта господарювання, що пов'язані з обігом товару та здійснюються в процесі його продажу (реалізації) у роздрібній торгівлі, та прибутку	
Обов'язкова для застосування суб'єктами господарювання ціна, встановлена Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади і державними колегіальними органами або органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень та компетенції	
Рівень прибутковості, що визначається суб'єктом господарювання під час формування ціни	
Процес формування та встановлення цін	
Ціна, яка встановлюється суб'єктом господарювання, що займає домінуюче становище на ринку, і призводить до обмеження конкуренції або порушення прав споживача	
Ціна відпускна, по якій підприємства фірми й інших суб'єктів, що ха-зяють, незалежно від підпорядкованості і форм власності, реалізують (відпускають, продають) продукцію виробничо-технічного призначення і товари народного споживання всім покупцям, крім населення	
Ціна, за якою товар реалізується населенню	
Терміни: гранична ціна; постачальницько-збутова надбавка; торговельна надбавка (націнка); фіксована ціна; норматив рентабельності; ціноутворення; монопольна ціна; оптова ціна; роздрібна ціна	

Завдання 12

Мета: засвоєння методики розрахунку оптової та роздрібної ціни.

1. Повна собівартість шуби з натурального хутра – 18 000 грн. Рівень рентабельності цього виробу – 18 %. Торговельна надбавка – 8 % відпускної ціни разом із ПДВ (ПДВ = 20 %).

Розрахувати роздрібну ціну шуби.

2. Підприємство виготовляє два вироби. Перший виріб не є підакцизним, собівартість його виготовлення становить 520 грн, запланована

виробником рентабельність – 30 %. Другий виріб є підакцизним, собівартість його виробництва – 580 грн, цільова рентабельність – 35 %, акцизний збір – 15 %. Підприємство є платником податку на додану вартість (ПДВ).

Розрахувати відпускну оптову ціну для кожного виробу.

3. Визначити оптову (відпускну) ціну легкового автомобіля (підакцизного товару) з урахуванням акцизного податку і податку на додану вартість (ПДВ) за таких даних:

повна собівартість легкового автомобіля – 500 000 грн;

рівень рентабельності – 25 % від повної собівартості;

ставка акцизного податку легкового автомобіля з робочим об'ємом двигуна 1 400 куб. см – 0,06 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна;

податок на додану вартість (ПДВ) – 20 % до оптової ціни легкового автомобіля.

Методичні рекомендації до виконання завдання 12

Оптова відпускна ціна виробника включає собівартість, прибуток виробника, акциз (для підакцизних товарів) і ПДВ. Сума собівартості й прибуток формують вільну оптову ціну виробника (виробництва).

Відпускна ціна підприємства оптової торгівлі крім оптової відпускної ціни виробника включає посередницьку надбавку (знижку), яка складається з двох частин:

1) посередницька торговельна маржа – частина оптової відпускної ціни з ПДВ, яка належить оптовому (чи роздрібному) підприємству та призначена для відшкодування транспортно-заготівельних й операційних витрат, а також формування операційного прибутку від торговельних операцій. У оптовій торгівлі її визначають як різницю між оптовою ціною оптового підприємства без ПДВ та ціною (собівартістю) придбаних товарів.

2) ПДВ посередника, який обчислюють за чинною ставкою до величини торговельної маржі.

Роздрібна ціна торговельного підприємства, крім відпускної ціни оптового підприємства включає торговельну надбавку (знижку), яка забезпечує необхідні умови для прибуткової роботи роздрібною торгівлі, а також ПДВ роздрібу. Механізм нарахування надбавок (знижок) і ПДВ в роздрібній мережі такий самий, як і в оптовій торгівлі.

Змістовий модуль 2

Нормативна база підприємства щодо витрат, зобов'язань та податків

Тема 6. Регулювання оплати праці

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоєння основних положень законодавства України з регулювання оплати праці.

План семінарського заняття

1. Законодавство України про оплату праці. Складові фонду оплати праці.
2. Державне та договірне регулювання оплати праці.
3. Мінімальна заробітна плата та порядок її визначення.
4. Державні норми, гарантії і компенсації.
5. Нарахування на заробітну плату та утримання із заробітної плати.
6. Оплата відпусток. Оплата за час перебування у відрядженні. Оплата лікарняних.
7. Індексація та компенсація доходів громадян.
8. Поняття колективного договору та основні його положення.
9. Штрафні санкції за порушення трудового законодавства.

Література: основна [3; 5; 7; 11]; додаткова [15; 17; 19 – 21].

Завдання 13

Мета: засвоїти теоретичний матеріал із теми 6.

Обрати правильний варіант відповідей (табл. 10).

Таблиця 10

Тестові завдання з теми 6

Питання	Відповідь
1	2
1. Повна щорічна основна відпустка надається працівникам тривалістю:	а) не менше 24 календарних днів; б) не більше 24 календарних днів; в) не менше 18 календарних днів; г) не більше 35 календарних днів

1	2
2. Індexсація доходів громадян проводиться, якщо:	а) індexс зростання споживчих цін вище 103 %; б) індexс інфляції перевищує 101 %; в) збільшується мінімальна заробітна плата; г) усі відповіді правильні; д) немає правильної відповіді
3. Індexсації підлягають:	а) всі грошові доходи населення; б) грошові доходи населення в межах прожиткового мінімуму; в) грошові доходи населення в межах мінімальної заробітної плати; г) грошові доходи населення в межах прожиткового мінімуму, помноженого на коефіцієнт 1,4
4. Індexсації підлягають грошові доходи громадян, отримані на території України:	а) що мають разовий характер; б) пенсії; в) оплата праці; г) усі відповіді правильні
5. Вказати, що не належить до виплат, що враховуються при розрахунку середньої заробітної плати для нарахування відпускних:	а) доплати і надбавки за роботу в нічний час; б) винагороди за підсумками роботи за рік; в) премії за винаходи і винахідницькі пропозиції; г) виробничі премії
6. Оплата роботи в нічний час проводиться в розмірі:	а) не нижче 20 % тарифної ставки за кожен годину роботи в нічний час; б) за подвійними розцінками; в) не нижче 2/3 тарифної ставки встановленого розряду; г) 50 % тарифної ставки
7. Загальна ставка податку з доходів фізичної особи складає:	а) 18 %; б) 6 %; в) 20 %; г) 15 %
8. За всі робочі дні, коли працівник перебував у відрядженні, йому нараховується заробітна плата виходячи з:	а) заробітної плати за останній календарний місяць; б) середньомісячної заробітної плати за останні два місяці, не враховуючи час, за який за працівником зберігався середній заробіток; в) середньомісячної заробітної плати за останніх 12 місяців; г) середньомісячної заробітної плати за останніх 12 місяців, не враховуючи час, протягом якого за працівником зберігався середній заробіток

1	2
9. Оплата праці під час виготовлення продукції, що виявилася браком не з вини працівника проводиться в розмірі:	а) не нижче 20 % тарифної ставки за кожну годину роботи в нічний час; б) за подвійними розцінками; в) не нижче 2/3 тарифної ставки встановленого розряду; г) 50 % тарифної ставки
10. У результаті виробничої необхідності працівник вийшов на роботу 7 січня. Робота здійснювалася понад місячну норму. Місячний оклад працівника рівний 10 840 грн, кількість робочих днів в січні – 20. Компенсація за роботу в цей день складає:	а) 216,8 грн; б) 542 грн; в) 1 084 грн; г) 108,4 грн
11. Право на щорічні основну і додаткову відпустки повної тривалості в перший рік роботи виникає у працівника після закінчення:	а) дванадцяти місяців безперервної роботи на даному підприємстві; б) шести місяців безперервної роботи на даному підприємстві; в) не залежно від відпрацьованого часу на даному підприємстві; г) трьох місяців безперервної роботи на даному підприємстві
12. Компенсація втрати заробітної плати проводиться у зв'язку з:	а) зростанням індексу споживчих цін; б) зростанням індексу інфляції; в) порушенням термінів її виплати; г) усі відповіді правильні
13. Податкова соціальна пільга застосовується у випадку якщо заробітна плата:	а) не вище за прожитковий мінімум; б) не вище за мінімальну заробітну плату; в) не вище за прожитковий мінімум, помножений на 1,4 і округлений до десяти; г) не вище за мінімальну заробітну плату помноженою на 1,4 і округленою до десяти
14. Термін позовної давності за неоплаченою працівнику заробітною платою складає:	а) п'ять років; б) три роки; в) десять років; г) необмежений будь-яким терміном
15. Підприємство зобов'язане нараховувати і виплачувати заробітну плату:	а) не рідше одного разу на місяць; б) не рідше двох разів на місяць; в) за заявою працівника один раз або двічі на місяць; г) усі відповіді правильні

Завдання 14

Мета: засвоєння розрахунків податків та зборів, які підлягають сплаті підприємством і працівниками за нарахованою їм заробітною платою.

Розрахувати суму податків і зборів, які підлягають сплаті підприємством і працівниками за нарахованою їм заробітною платою.

На підприємстві працюють чотири робітники. На підставі штатного розкладу наказом директора працівникам підприємства нарахована заробітна плата за березень місяць 2019 року в наступних розмірах:

- 1) Іванову А. І. – 15 500 грн;
- 2) Колосову В. О. – 13 200 грн;
- 3) Макєєву Т. Д. – 12 300 грн;
- 4) Сидоренку П. І. – 6 960 грн.

Завдання 15

Мета: засвоєння розрахунку суми відпускних працівникам підприємства.

1. Розрахувати суму відпускних працівникові підприємства.

Працівникові з 1 квітня 2019 року була надана щорічна відпустка тривалістю 24 календарних днів (з 1 квітня по 24 квітня). Заробітна плата за останні 12 календарних місяців (тобто за період з 1 квітня 2018 року по 31 березня 2019 року) склала 112 060 грн. Премія за підсумками 2018 року склала 8 500 грн.

2. Розрахувати суму відпускних за період, протягом якого відбулося підвищення посадових окладів.

Фахівцеві з 1 грудня 2018 року підвищений розмір посадового окладу, відповідно до умов колективного договору з 7 950 до 9 230 грн. Йому оформляється чергова відпустка на 14 календарних днів із 2 квітня 2019 року.

Кількість календарних днів у розрахунковому періоді – 365.

Кількість святкових і неробочих днів у розрахунковому періоді – 10 календарних днів.

3. Виконати перерахунок суми відпускних у результаті підвищення посадового окладу під час перебування працівника у відпустці.

Співробітник перебував у щорічній основній відпустці з 15 березня по 7 квітня 2019 року.

Середньоденний заробіток працівника, виходячи з якого були нараховані відпускні, склав 332,8 грн.

З 1 квітня посадовий оклад працівника був підвищений на 10 % і склав 8 200 грн.

4. Розрахувати суму відпускних працівникові, що не відпрацював повний календарний рік.

Працівник був прийнятий на роботу у вересні 2017 року. Сумарний заробіток за звітний період із жовтня 2017 року по червень 2018 року в працівника склав 84 770 грн, крім того, йому нараховане одноразова винагорода за підсумками роботи за рік у розмірі 6 300 грн.

Відпустка оформляється з 12 липня 2018 року на 24 календарних дні.

Кількість календарних днів у розрахунковому періоді – 274 (з жовтня 2017 року по червень 2018 року). Кількість святкових і неробочих днів у цьому періоді – 8 календарних днів.

Завдання 16

Мета: засвоєння розрахунку оплати праці у святкові та вихідні дні.

Визначити оплату праці працівника за роботу у святковий день.

У результаті виробничої необхідності працівник вийшов на роботу 7 січня. Робота здійснювалася понад місячну норму. Місячний оклад працівника 6 840 грн. Кількість робочих днів у січні при п'ятиденному робочому тижні складає 20 днів.

Завдання 17

Мета: засвоєння розрахунку заробітної плати працівнику за умов перебування його у відрядженні.

Визначити суму нарахованої працівникові заробітної плати з урахуванням перебування його у відрядженні.

У жовтні поточного року працівник знаходився до 5 числа у відпустці, а 17 днів відпрацював на підприємстві. Заробітна плата за жовтень склала 6 650 грн, з яких 5340 грн за фактично відпрацьовані дні. У листопаді працівник відпрацював на робочому місці фактично 12 днів, а 9 днів знаходився у відрядженні. Зарплата за листопад склала 6 800 грн, з яких 5 100 грн за фактично відпрацьовані дні. У грудні працівник знаходився у відрядженні 10 днів і 11 днів фактично відпрацював на підприємстві.

Визначити зарплату працівника на грудень місяць. Його місячний оклад складає 7 150 грн.

Завдання 18

Мета: засвоєння методичного підходу до індексації заробітної плати.

Провести індексацію доходів працівника підприємства.

1. Заробітна плата Радченко С. В. за жовтень 2018 року становить 7 700 грн. Востаннє заробітна плата працівника підвищувалася в січні 2018 року. Підприємство є основним місцем роботи цього працівника.

2. Зайченко А. С. прийнято на роботу в жовтні 2016 року з окладом 5500 грн. У грудні 2018 року його заробітну плату було підвищено і вона склала 6 800 грн. Підприємство є основним місцем роботи цього працівника.

Розрахувати суму індексації заробітної плати працівників за березень 2019 року.

У яких випадках непотрібно проводити індексацію заробітної плати?

Методичні рекомендації до виконання завдань 14 – 18

Утримання та нарахування на заробітну плату регулюються Податковим кодексом України.

Оплата праці працівника у вихідні і святкові дні визначається відповідно до Кодексу законів про працю.

Під час розрахунку відпускних необхідно керуватися Законом України "Про відпустки", Кодексом законів про працю України. Особливу увагу необхідно приділити визначенню середнього заробітку для нарахування відпускних, а також складу виплат, які не враховуються під час розрахунку відпускних.

Індексація грошових доходів населення проводиться відповідно до Закону України "Про індексацію грошових доходів населення" і Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку проведення індексації грошових доходів населення" від 17.07.2003 р. № 1078.

Особливу увагу необхідно приділити складу тих виплат, які підлягають індексації, і тим, які не індексуються. Слід пам'ятати, що індексація

проводиться з місяця, наступного за місяцем, в якому був офіційно опублікований індекс споживчих цін.

Індексації підлягають грошові доходи населення, що не мають разового характеру, у межах прожиткового мінімуму, встановленого для відповідних соціальних та демографічних груп населення. Заробітна плата індексується в межах прожиткового мінімуму на одну працездатну особу.

Індексація грошових доходів проводиться в тому випадку, якщо величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, встановлений із січня 2016 р. у розмірі 103 %.

Тема 7. Нормативне регулювання основних фондів підприємства

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоєння теоретичного матеріалу з нормативного регулювання основних фондів підприємства.

План семінарського заняття

1. Поняття основних фондів. Класифікація основних фондів у податковому та бухгалтерському обліку.
2. Оцінка та переоцінка (уцінка та дооцінка) основних фондів.
3. Амортизація основних засобів у податковому та бухгалтерському обліку.
4. Індексація (переоцінка) основних засобів.
5. Модернізація та ремонт основних засобів.
6. Вибуття основних засобів.
7. Елементи облікової політики підприємства щодо основних фондів.

Література: основна [5; 6]; додаткова [15; 17; 19; 21].

Завдання 19

Мета: засвоїти теоретичний матеріал з теми 7.

Обрати правильний варіант відповідей (табл. 11).

Тестові завдання з теми 7

Питання	Відповідь
1	2
1. Первинна вартість основних засобів не включає:	а) витрати, пов'язані із страхуванням ризику доставки; б) витрати, пов'язані з транспортуванням, монтажем, наладкою основних засобів; в) витрати, пов'язані із сплатою відсотків за користування позиковими коштами, задіяними для їх придбання; г) суми непрямих податків, що не відшкодуються підприємству
2. Вказати, для якого методу нарахування амортизації річна норма амортизації визначається за формулою: $Na = 1 - (Sl : Sp)^{1/n}$ де Sl – ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів; Sp – первісна вартість об'єкта основних засобів; n – термін корисного використання об'єкта основних засобів	а) прямолінійний метод; б) виробничий метод; в) метод зменшення залишкової вартості; г) кумулятивний метод; д) немає правильної відповіді
3. Індексація основних засобів в податковому обліку проводиться якщо:	а) залишкова вартість даного об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості; б) індекс інфляції за рік перевищує 110 %; в) якщо дотримується критерій суттєвості переоцінки, вказаний в наказі про облікову політику підприємства; г) немає правильної відповіді
4. До методу нарахування амортизації основних засобів, що базується на кількості одиниць, отриманих від його використання, належить:	а) прямолінійний метод; б) кумулятивний метод; в) метод зменшення залишкової вартості; г) виробничий метод
5. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначає:	а) П(С)БО 9; б) П(С)БО 8; в) П(С)БО 16; г) П(С)БО 7

1	2
6. За якою оцінкою основні засоби включаються до валюти балансу:	а) первісною вартістю; б) залишковою вартістю; в) переоціненою вартістю; г) відновлювальною вартістю
7. Відновлювальна вартість основних засобів – це:	а) собівартість їх придбання або створення; б) вартість відтворення основних засобів в сучасних умовах; в) різниця між первісною вартістю і сумою зносу за весь строк експлуатації об'єкта; г) вартість, яка амортизується
8. Відповідно до П(С)БО 7 нарахування амортизації основних засобів проводиться:	а) щоденно; б) щомісячно; в) щоквартально; г) щорічно
9. Різниця між первісною вартістю і сумою зносу за весь строк експлуатації об'єкта основних засобів – це їх:	а) первісна вартість; б) залишкова вартість; в) справедлива вартість; г) ліквідаційна вартість
10. Вартість об'єкта основних засобів, за якою актив може бути обмінаний під час здійснення угоди між компетентними, обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами називається:	а) справедлива вартість; б) первісна вартість; в) переоцінена вартість; г) ринкова вартість
11. Переоцінка основних засобів у бухгалтерському обліку проводиться якщо:	а) залишкова вартість даного об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості; б) індекс інфляції перевищує 110 %; в) дотримується критерій суттєвості переоцінки, вказаний в наказі про облікову політику підприємства; г) усі відповіді правильні
12. До елементів облікової політики підприємства відносно основних фондів належать:	а) визначення первинної вартості основних засобів; б) вибір методу нарахування амортизації і визначення ліквідаційної вартості об'єкта; в) класифікація основних засобів; г) немає правильної відповіді

Завдання 19

Мета: засвоєння розрахунку сум амортизації основних фондів.

Визначити суму амортизації основних фондів підприємства використовуючи такі методи начислення амортизації як прямолінійний, зменшення залишкової вартості та кумулятивний.

Підприємством придбаний об'єкт основних засобів і введений в експлуатацію 01.01.2019 р. Первісна вартість такого об'єкта – 250 000 грн. Термін корисного використання – 4 роки. Ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів – 3 000 грн.

Завдання 20

Мета: засвоєння розрахунку сум амортизації основних фондів виробничим методом.

Визначити суму амортизації основних фондів підприємства використовуючи виробничий метод начислення амортизації.

1. Об'єкт основних засобів був придбаний для виготовлення 90 000 одиниць продукції. Первісна вартість об'єкта становить 320 000 грн. Ліквідаційна вартість – 3 500 грн. У перший місяць експлуатації виготовлено 2 500 одиниць продукції.

Визначити суму амортизаційних відрахувань за цей місяць.

2. Придбано автомобіль вантажопідйомністю більше 2 тонн з очікуваним пробігом до 200 000 км. Первісна вартість автомобіля становить 275 000 грн, ліквідаційна – 5 500 грн. У звітному періоді пробіг становить 5 000 км.

Визначити суму амортизаційних відрахувань за звітний період.

Завдання 21

Мета: засвоєння розрахунку первісної вартості основних фондів.

Визначити первісну вартість основних фондів підприємства.

1. Підприємство придбало офісні меблі вартістю 24 400 грн (з ПДВ). Вартість доставки меблів – 480 грн (з ПДВ).

Витрати на збирання та установку меблів – 860 грн (з ПДВ).

Підприємство є платником ПДВ.

2. Підприємство споруджує будівлю цеху власними силами. Водночас були здійснені такі витрати:

придбане будівельне обладнання на суму 172 000 грн (з ПДВ);

використані власні запаси на суму 17 000 грн;

нарахована заробітна плата працівникам, які беруть участь у будівництві, – 75 000 грн;

нараховані платежі на соціальне страхування в сумі 16 500 грн;
нарахована амортизація машин і механізмів, що беруть участь у будівництві, на суму 12 000 грн.

Підприємство є платником ПДВ.

Методичні рекомендації до виконання завдань 19 – 21

У бухгалтерському обліку сума амортизації нараховується згідно з П(С)БУ № 7 "Основні засоби", яким передбачено нарахування амортизації з використанням таких методів, як:

- 1) прямолінійний;
- 2) зменшення залишкової вартості;
- 3) прискореного зменшення залишкової вартості;
- 4) кумулятивного (суми чисел);
- 5) виробничого (метод суми одиниць продукції).

У додатку А представлені формули обчислення амортизації з використанням вищевказаних методів.

Згідно з П(С)БО 7 амортизація в бухгалтерському обліку нараховується щомісяця.

Первісна вартість об'єкта основних засобів складається з таких витрат:

суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);

реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;

суми ввізного мита;

суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);

витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;

витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів.

інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Визначення первісної вартості залежить від джерел надходження основних засобів на підприємство.

Тема 8. Політика підприємства щодо витрат та зобов'язань

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоєння теоретичного матеріалу щодо витрат та зобов'язань.

План семінарського заняття

1. Нормативні документи по обліку витрат на підприємстві.
2. Калькулювання собівартості продукції. Розподілення непрямих витрат за видами продукції.
3. Формування облікової політики підприємства щодо витрат.
4. Регулювання дебіторської та кредиторської заборгованості. Поняття та класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості. Безнадійна дебіторська заборгованість. Резерв сумнівних боргів.
5. Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості.

Література: основна [5; 6]; додаткова [15; 19 – 21].

Завдання 22

Мета: засвоїти теоретичний матеріал із теми 8.

Обрати правильний варіант відповідей (табл. 12).

Таблиця 12

Тестові завдання з теми 8

Питання	Відповідь
1	2
1. Зобов'язання класифікуються як поточні, якщо вони:	а) не виникають у ході нормального операційного циклу та будуть погашені протягом дванадцяти місяців із дати балансу; б) виникають у ході нормального операційного циклу або будуть погашені протягом дванадцяти місяців із дати балансу; в) виникають у ході нормального операційного циклу та будуть погашені протягом дванадцяти місяців із дати балансу; г) впливають із поточних активів

1	2
2. Заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди, – це:	а) власний капітал; б) зобов'язання; в) забезпечення; г) актив
3. Зобов'язання класифікуються як довгострокові, якщо вони:	а) виникають у ході нормального операційного циклу або будуть погашені після дванадцяти місяців із дати балансу; б) не виникають у ході нормального операційного циклу та будуть погашені після дванадцяти місяців із дати балансу; в) виникають у ході нормального операційного циклу та будуть погашені після дванадцяти місяців із дати балансу; г) виникають через довгострокові активи
4. Зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу, – це:	а) забезпечення; б) непередбачені зобов'язання; в) обтяжливі контракти; г) сумнівні борги
5. Сумнівним боргом визнається:	а) прострочена заборгованість з оплати праці; б) поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником; в) кредиторська заборгованість підприємства, яка не погашена в терміни, що встановлені договором, і не забезпечена відповідними гарантіями; г) поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує впевненість її непогашення боржником
6. Надходження активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу, – це:	а) витрати; б) доходи; в) прибуток; г) капітал
7. Перевищення доходів над пов'язаними з ними витратами, – це:	а) прибуток; б) збиток; в) дохід; г) засоби

1	2
8. Нарахування амортизації (зносу) необоротних активів, задіяних у процесі виробництва готової продукції, – це операція, що належить до:	а) інвестиційної діяльності; б) фінансової діяльності; в) операційної діяльності; г) основної діяльності
9. До витрат на збут належать витрати на:	а) оплату праці та комісійні винагороди продавцям, страхування готової продукції відповідно до умов договору поставки; рекламу та дослідження ринку; б) гарантійний ремонт, відрядження головного бухгалтера, рекламні заходи; в) матеріалів на упакування готової продукції на складах, врегулювання спорів у судових органах влади, заробітну плату менеджера відділу збуту; г) нарахування заробітної плати директору підприємства
10. Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу, – це:	а) витрати; б) доходи; в) прибуток; г) немає правильної відповіді
11. Резерв сумнівних боргів визначається з метою:	а) оцінювання поточної дебіторської заборгованості; б) оцінювання довгострокової дебіторської заборгованості; в) визначення чистої реалізаційної вартості дебіторської заборгованості; г) визначення забезпечень
12. До поточних зобов'язань належить:	а) непередбачені зобов'язання; б) забезпечення; в) доходи майбутніх періодів; г) короткострокові кредити банків
13. Величина резерву сумнівних боргів визначається:	а) на основі класифікації поточної дебіторської заборгованості; б) виходячи з платоспроможності окремих дебіторів; в) на основі класифікації поточної і довгострокової дебіторської заборгованості; г) усі відповіді правильні
14. Вказати, що належить до витрат на збут:	а) витрати на презентацію; б) витрати на рекламу; в) фінансові витрати; г) витрати на маркетингові дослідження; д) всі відповіді правильні

1	2
15. До складу операційних витрат підприємства входять:	а) відсотки, що сплачуються за кредитами; б) витрати на маркетингові дослідження; в) сума зниження ціни необоротних активів; г) усі відповіді правильні
16. Вказати, для яких цілей заборонено створювати забезпечення:	а) на виплату відпускних; б) на виконання гарантійних зобов'язань; в) для покриття майбутніх збитків від діяльності підприємства; г) на реструктуризацію підприємства

Завдання 23

Мета: засвоїти методи вибуття запасів

Визначити середню вартість товарів при їхньому вибутті (продажу, безкоштовній передачі й т.п.), використовуючи наступні методи: метод середньозваженої вартості, метод перших запасів, що надійшли (ФІФО).

Зрівняти отримані результати й вибрати метод, який найбільшою мірою відповідає принципу обачності, що застосовується під час оцінювання фінансових результатів.

Вихідні дані наведені в табл. 13.

Таблиця 13

Вихідні дані для розрахунку

Показники	Варіанти									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок товарів на початок місяця:										
кількість, шт.,	200	500	600	400	500	700	600	400	400	300
вартість залишку, тис. грн	1,6	1,5	2,4	2,4	2,0	2,8	3,0	1,8	2,4	2,7
Придбано протягом місяця.										
1-я партія:										
кількість, шт.	400	300	200	500	600	600	400	600	500	600
загальна вартість, тис. грн	3,6	1,2	1,0	3,5	3,0	3,0	2,4	3,0	3,5	6,0
2-я партія:										
кількість, шт.	300	400	300	500	400	500	700	500	600	600
загальна вартість, тис. грн	3,0	2,0	1,8	4,0	2,4	3,0	4,9	3,0	4,8	6,6
Продано за місяць, шт.	290	410	450	260	480	650	760	420	390	560

Методичні рекомендації до виконання завдання 23

Методи вибуття запасів висвітлені в П(С)БУ 9 "Запаси".

При використанні методу середньозваженої вартості вартість товарів конкретного найменування, що вибули, визначається за формулою:

$$C_B = \frac{(C_{OH} + C_{ПМ})}{(K_{OH} + K_{ПМ})} \times K_B, \quad (3)$$

де C_B – вартість товарів конкретного найменування, що вибули, грн;

C_{OH} – вартість залишку товарів конкретного найменування на початок місяця, грн;

$C_{ПМ}$ – вартість товарів конкретного найменування, отриманих протягом місяця, грн;

K_{OH} – кількість товарів конкретного найменування на початок місяця, шт.;

$K_{ПМ}$ – кількість товарів конкретного найменування, отриманих протягом місяця, шт.;

K_B – кількість товарів конкретного найменування, що вибули протягом місяця шт.

У процесі використання методу ФІФО вартість товарів, що вибули, визначається за вартістю одиниці запасів, придбаних раніше, а залишок товарів на кінець місяця оцінюється за вартістю товарів, придбаних пізніше. Для цього визначається вартість одиниці конкретного виду товарів у залишку на початок місяця й у кожній із закуплених протягом місяця партіях цього самого товару.

Завдання 24

Мета: засвоїти методичний підхід щодо визначення суми транспортно-заготівельних витрат.

Визначити суму транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ), що за підсумками місяця включається у витрати торговельного підприємства за цей місяць, а також суму ТЗВ, що приходяться на залишок товарів на кінець звітного місяця.

Вихідні дані наведені в табл. 14.

Вихідні дані для розрахунку ТЗВ

2	Варіанти									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума залишку ТЗВ на початок місяця, тис. грн	1,5	1,3	2,2	2,4	1,9	2,6	3,0	1,8	2,4	2,7
Сума ТЗВ за товарами, що надійшли за місяць, тис. грн:										
А	1,2	0,9	0,8	0,5	1,3	1,2	1,0	1,4	0,8	1,0
Б	1,0	1,5	2,0	2,5	2,5	1,7	1,3	2,2	1,8	0,9
Вартість залишку товарів на початок місяця, тис. грн	24	35	54	32	65	43	76	53	24	37
За місяць надійшло товарів:										
А – 850 шт. за ціною, грн	32	21	37	12	80	34	54	43	20	30
Б – 1 200 шт. за ціною, грн	15	24	24	30	15	45	36	24	30	36
Вартість товарів, що вибули за місяць, тис. грн	29	41	45	26	48	65	76	42	29	56

Методичні рекомендації до виконання завдання 24

Сума ТЗВ щомісяця розподіляється між залишком товарів на кінець звітного місяця й товарами, що вибули (реалізованими, безкоштовно переданими й т. п.) за звітний місяць. Цей метод застосовується на тих підприємствах торгівлі, які мають велику номенклатуру товарів і значні суми ТЗВ.

Сума ТЗВ, що приходить на товари, що вибули, визначається за формулою:

$$T_{\text{ВТ}} = ((T_{\text{НМ}} + T_{\text{ПОМ}}) / (C_{\text{НМ}} + C_{\text{ПОМ}})) \times C_{\text{ВОМ}}, \quad (4)$$

де $T_{\text{ВТ}}$ – сума ТЗВ, що приходить на товари, які вибули грн;

$T_{\text{НМ}}$ – сума залишку ТЗВ на початок звітного місяця, грн;

$T_{\text{ПОМ}}$ – сума ТЗВ за товарами, що надійшли за звітний місяць, грн;

$C_{\text{НМ}}$ – вартість залишку товарів на початок звітного місяця, грн;

$C_{\text{ПОМ}}$ – вартість товарів, що надійшли за звітний місяць, грн;

$C_{\text{ВОМ}}$ – вартість товарів, що вибули за звітний місяць, грн.

Сума ТЗВ, що приходиться на залишок товарів на кінець місяця, визначається за формулою:

$$T_{\text{км}} = (T_{\text{нм}} + T_{\text{ом}}) - T_{\text{вт}}, \quad (5)$$

де $T_{\text{км}}$ – сума ТЗВ, що приходиться на залишок товарів на кінець місяця, грн.

Завдання 25

Мета: засвоїти методичний підхід щодо розподілу загальновиробничих витрат.

Визначити суму загальновиробничих витрат, що входять до виробничої собівартості продукції.

Розрахунки занести в табл. 15

Таблиця 15

Розрахунок розподілу загальновиробничих витрат

№ з/п	Показники	Усього	На одиницю бази розподілу (1 машино-година)	Включення загально-виробничих витрат до:	
				витрат на виробництво продукції	собівартості реалізованої продукції
1	2	3	4	5	6
1	База розподілу за нормальною потужністю, машино-години	20 000	x	x	x
2	Загальновиробничі витрати за нормальною потужністю, грн	140 000			
	з них:				
	змінні	100 000		x	x
3	(ряд. 3 гр. 4 = ряд. 2 гр. 3 : : ряд. 1 гр. 3)		?		
4	постійні	40 000		x	x
5	(ряд. 5 гр. 4 = ряд. 4 гр. 3 : : ряд. 1 гр. 3)		?		
	База розподілу за фактичною потужністю, машино-години:				
6	1-й звітний період	16 000	x	x	x
7	2-й звітний період	21 000	x	x	x

1	2	3	4	5	6
	Фактичні загальновиробничі витрати, грн:				
8	1-й звітний період	136 200			
	з них:				
9	змінні	96 000	x	?	x
10	постійні – усього	?	x	x	x
	у тому числі:				
10.1	постійні розподілені	?	x	?	x
10.2	постійні нерозподілені	?	x	x	?
11	2-й звітний період	155 900			
	з них:				
12	змінні	115 500	x	?	x
13	постійні – усього	?	x	x	x
	у тому числі:				
13.1	постійні розподілені	?	x	?	x
13.2	постійні нерозподілені	?	x	x	?

Методичні рекомендації до виконання завдання 25

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" передбачено, що не всі загальновиробничі витрати включають у виробничу собівартість конкретного виду продукції. Так, постійні нерозподілені загальновиробничі витрати не включають у виробничу собівартість конкретного виду продукції, а відносять до собівартості реалізованої продукції. До виробничої собівартості конкретного виду продукції відносять змінні загальновиробничі витрати та постійні розподілені загальновиробничі витрати. До змінних загальновиробничих витрат належать витрати виробництва, що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. До постійних загальновиробничих витрат відносять витрати на обслуговування та управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) під час зміни обсягу діяльності.

Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат із використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) за нормальної потужності. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до складу

собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення. Загальна сума розподілених та нерозподілених постійних загально-виробничих витрат не може перевищувати їх фактичну величину.

Завдання 26

Мета: засвоїти методичний підхід щодо розрахунку резерву сумнівних боргів на основі класифікації поточної дебіторської заборгованості.

Визначити величину резерву сумнівних боргів станом на 31.12.2018 року. Підприємство визначає величину сумнівних боргів на основі класифікації поточні дебіторської заборгованості. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію на 31.12.2018 р. складає 780 тис. грн з подальшим розподілом за термінами її непогашення:

1-а група – 520 тис. грн;

2-а група – 200 тис. грн;

3-я група – 60 тис. грн.

Залишок резерву сумнівних боргів до складання балансу на 31 грудня 2018 року складає 2 060 грн.

Для визначення коефіцієнта сумнівності на підставі класифікації поточної дебіторської заборгованості підприємство для спостереження вибрало період за попередні три роки. Дані для розрахунку наведено в табл. 16.

Таблиця 16

Дані для розрахунку коефіцієнта сумнівності боргів

Дата балансу	Сальдо дебіторської заборгованості за товари відповідної групи, тис. грн			Заборгованість, признання безнадійною в наступному році, у складі сальдо дебіторської заборгованості за товари, тис. грн		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
31.12.2015 р.	1500	60	6	10	2	1
31.12.2016 р.	3000	80	5	15	4	0,8
31.12.2017 р.	3500	100	9	18	5	1,5

Завдання 27

Мета: засвоїти методичний підхід щодо визначення резерву сумнівних боргів виходячи з питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції.

Визначити величину резерву сумнівних боргів на 31.12.2018 року.

Підприємство визначає величину сумнівних боргів виходячи з питомої ваги безнадійних боргів в чистому доході від реалізації продукції на умовах подальшої оплати.

За 2018 рік виручка від реалізації (з ПДВ) на умовах подальшої оплати складає 24 000 тис. грн.

Залишок резерву сумнівних боргів до складання балансу на 31.12.2018 р. складає 2 500 грн.

Для визначення коефіцієнта сумнівності підприємство для спостереження вибрало період за попередні три роки (табл. 17).

Таблиця 17

Дані для визначення коефіцієнта сумнівності боргів

Рік	Чистий дохід від реалізації продукції на умовах подальшої оплати, тис. грн	Сума дебіторської заборгованості за продукцію, яка визнана безнадійною, тис. грн
2015	6 000	6
2016	12 000	8
2017	14 000	12

Завдання 28

Мета: визначення величини сумнівних боргів на підставі класифікації дебіторської заборгованості

Визначити величину резерву сумнівних боргів на 31.12.2018 року.

Для визначення коефіцієнта сумнівності на підставі класифікації дебіторської заборгованості підприємство для спостереження вибрало період за останні півроку (табл. 18).

Таблиця 18

Дані для визначення коефіцієнта сумнівності боргів

Місяць	Сальдо дебіторської заборгованості за товари відповідної групи на кінець місяця, тис. грн			Фактично списано безнадійної дебіторської заборгованості за продукцію, грн		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
1	2	3	4	5	6	7
Липень	15	16	15	400	500	860
Серпень	30	13	11	150	–	600

1	2	3	4	5	6	7
Вересень	35	12	13,5	280	700	–
Жовтень	18	18	12	-	400	1 200
Листопад	26	14	14	550	750	840
Грудень	22	11	10	820	480	1 000

Методичні рекомендації до виконання завдань 26 – 28

Величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів, вказаних в П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість":

застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;

застосування коефіцієнта сумнівності.

За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.

За методом застосування коефіцієнта сумнівності величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами:

визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;

класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;

визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 – 5 років.

Тема 9. Нормативна база оподаткування

Семінарське заняття

Мета семінарського заняття: засвоїти теоретичний матеріал щодо нормативної бази оподаткування.

План семінарського заняття

1. Система оподаткування в Україні. Нормативно-правова база з питань застосування окремих податків і зборів.

2. Податок на прибуток підприємств.

3. Акцизний податок.
4. Податок на додану вартість.
5. Єдиний соціальний внесок.
6. Податок на доходи фізичних осіб.
7. Оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
8. Вибір системи оподаткування суб'єктів підприємництва (спрощена чи загальна).

Література: основна [5; 6]; додаткова [15; 16; 20].

Завдання 29

Мета: засвоїти теоретичний матеріал із теми 9.

Обрати правильний варіант відповідей (табл. 19).

Таблиця 19

Тестові завдання з теми 9

Питання	Відповідь
1	2
1. Які податки є непрямими?	а) ті, які встановлюються безпосередньо щодо платників та їхній розмір залежить від масштабів об'єкта оподаткування; б) ті, які передбачають встановлення спочатку ставок, а потім розміру податку для кожного платника; в) ті, які встановлюються в цінах товарів, послуг та їхній розмір для окремого платника не залежить від його доходу
2. Вказати, які види діяльності можуть здійснювати платники єдиного податку (спрощена система оподаткування) 1 групи:	а) роздрібний продаж товарів на ринках; б) надання послуг населенню; в) діяльність у сфері ресторанного господарства; г) усі відповіді правильні
3. Вказати, які види діяльності можуть здійснювати платники єдиного податку (спрощена система оподаткування) 2 групи:	а) роздрібний продаж товарів на ринках; б) надання послуг населенню; в) діяльність у сфері ресторанного господарства; г) усі відповіді правильні
4. Вказати, критерії віднесення суб'єктів підприємництва до платників єдиного податку 1 групи:	а) виручка не більше 300 тис. грн за рік, відсутність працівників; б) виручка не більше 150 тис. грн за рік, відсутність працівників; в) виручка не більше 300 тис. грн за рік, не більше 10 працівників; г) немає правильної відповіді

1	2
5. Вказати, критерії віднесення суб'єктів підприємництва до платників єдиного податку 2 групи:	а) виручка не більше 500 тис. грн за рік, не більше 10 працівників; б) виручка не більше 1 000 тис. грн за рік, не більше 50 працівників; в) виручка не більше 1 500 тис. грн за рік, не більше 10 працівників; г) немає правильної відповіді
6. Вказати, критерії віднесення суб'єктів підприємництва до платників єдиного податку 3 групи:	а) виручка не більше 5 млн грн за рік; не більше 50 працівників; б) виручка не більше 3 млн грн за рік; не більше 50 працівників; в) виручка не більше 5 млн грн за рік; кількість працівників необмежена; г) виручка не більше 20 млн грн за рік; кількість працівників необмежена
7. Ріелтори і ювелірщики належать до:	а) першої групи платників єдиного податку; б) другої групи платників єдиного податку; в) третьої групи платників єдиного податку; г) четвертої групи платників єдиного податку
8. Ставка єдиного податку для 1 групи платників складає:	а) до 10 % від розміру прожиткового мінімуму; б) до 10 % від розміру мінімальної зарплати; в) до 20 % від розміру прожиткового мінімуму; г) немає правильної відповіді
9. Ставка єдиного податку для 2 групи платників складає:	а) до 10 % від розміру мінімальної заробітної плати; б) до 20 % від розміру мінімальної зарплати; в) до 20 % від розміру прожиткового мінімуму; г) немає правильної відповіді
10. Ставка єдиного податку для 3 групи платників складає:	а) до 20 % від розміру прожиткового мінімуму; б) до 20 % від розміру мінімальної зарплати; в) 3 % від доходу (для платників ПДВ); г) 5 % від доходу (для неплатників ПДВ)
11. Єдиний соціальний внесок, що утримується із заробітної плати складає:	а) 1,5 % від нарахованої заробітної плати; б) 22 % від нарахованої заробітної плати; в) 18 % від нарахованої заробітної плати; г) немає правильної відповіді
12. Єдиний соціальний внесок, що нараховується на заробітну плату (з фонду оплати праці) складає:	а) 18 % з фонду оплати праці; б) 22 % з фонду оплати праці; в) 37 % від нарахованої заробітної плати; г) немає правильної відповіді

1	2
13. Вказати, від сплати яких податків звільняються платники єдиного податку:	а) податку на прибуток; б) податку на землю (якщо земля використовується в підприємницьких цілях); в) акцизного податку; г) немає правильної відповіді
14. Вказати, від сплати яких податків не звільняються платники єдиного податку:	а) податку на прибуток; б) екологічного податку; в) акцизного податку; г) немає правильної відповіді
15. Вказати, які суб'єкти підприємницької діяльності - юридичні особи не можуть застосовувати єдиний податок:	а) ведуть діяльність у сфері аудиту; б) представництва, філії, відділення та інші відособлені підрозділи підприємства неплатника єдиного податку; в) страхові брокери; г) банки; д) лізингові компанії
16. Платниками єдиного соціального внеску є:	а) роботодавці; б) фізичні особи – підприємці; в) працівники, що працюють за наймом; г) усі відповіді правильні
17. Максимальна сума для оподаткування єдиним соціальним внеском складає:	а) 10 мінімальних заробітних плат; б) 25 мінімальних заробітних плат; в) 25 прожиткових мінімумів; г) 15 мінімальних заробітних плат
18. Поріг розміру виручки за останніх 12 календарних місяців, за якого суб'єкт підприємницької діяльності (окрім платників єдиного податку) зобов'язаний реєструватися платниками ПДВ, складає:	а) 300 тис. грн; б) 1,5 млн грн; в) 1 млн грн; г) 5 млн грн
19. Визначити, які товари належать до підакцизних:	а) автомобілі легкові; б) електроенергія; в) нафтопродукти; г) пиво; д) усі відповіді правильні
20. Ставка акцизу, яка визначається в процентному виразі до вартості товару називається:	а) специфічною; б) адвалорною; в) комбінованою; г) немає правильної відповіді

1	2
21. Ставка акцизного податку, яка встановлюється у вартісному виразі за одиницю підакцизного товару називається:	а) специфічною; б) адвалорною; в) комбінованою; г) немає правильної відповіді
22. Податковий кредит – це:	а) суми ПДВ, сплачені постачальникам у податковому періоді, за одержану сировину, матеріали та послуги; б) суми ПДВ, сплачені (нараховані) платником податку у звітному періоді у зв'язку із придбанням товарів (робіт, послуг), вартість яких відносять до складу валових витрат виробництва та обігу; в) суми ПДВ, сплачені постачальникам у звітному періоді у зв'язку із придбанням товарів (робіт та послуг) і повністю відшкодовуються платнику податку із державного бюджету
23. Що є базою оподаткування ПДВ при ввезенні в Україну імпортованих товарів:	а) митна вартість товарів; б) договірна (контрактна) вартість імпортованих товарів; в) митна вартість з урахуванням сплачених сум мита, митних зборів, а з підакцизних товарів – і суми акцизного збору; г) немає правильної відповіді
24. Як розраховується сума ПДВ з виручки від реалізації продукції:	а) потрібно суму виручки помножити на ставку 20 % і поділити на 100 %; б) потрібно суму виручки помножити на ставку ПДВ – 20 %; в) необхідно суму виручки помножити на ставку 20 % і поділити на 120 %; г) немає правильної відповіді
25. Чи оподатковуються податком на додану вартість обороти з продажу товарів на експорт за іноземну валюту:	а) ні, не підлягають оподаткуванню; б) в окремих випадках оподатковуються; в) так, оподатковуються за нульовою ставкою; г) немає правильної відповіді
26. До місцевих податків належать:	а) податок на майно; б) єдиний податок; в) акцизний податок; г) податок із доходів фізичних осіб; д) усі відповіді правильні

Завдання 30

Мета: обґрунтувати відповіді щодо поставлених питань з оподаткування податком на додану вартість (ПДВ) та акцизним податком.

1. Який порядок добровільної реєстрації платником ПДВ суб'єкта господарювання – платника єдиного податку під час переходу на загальну систему оподаткування, якщо він має обсяги оподатковуваних операцій менші ніж 1 млн грн?

2. Який порядок перереєстрації платника ПДВ та заміни Свідоцтва в разі зміни платником місцезнаходження (місця проживання) без зміни адміністративного району?

3. Які операції підпадають під об'єкт оподаткування ПДВ?

4. Чи потрібно під час здійснення поставки товарів / послуг платником ПДВ до ціни таких товарів/послуг додавати ПДВ?

5. Який порядок оподаткування ПДВ операції з постачання маркетингових послуг?

6. Чи є об'єктом оподаткування ПДВ операція з надання / отримання платником податку поворотної фінансової допомоги у грошовому вигляді?

7. Чи нараховуються податкові зобов'язання з ПДВ на операцію з перерахування коштів у вигляді гарантійних внесків, які в майбутньому будуть зараховані в оплату за товари (роботи, послуги)?

8. Який порядок оподаткування ПДВ факторингових операцій?

9. Який порядок оподаткування ПДВ операції з постачання платником ПДВ рекламних послуг резиденту та нерезиденту?

10. Який порядок оподаткування ПДВ операцій із поставки / придбання товарів / послуг, що здійснюються згідно з договорами комісії, доручення та інших цивільно-правових договорів?

11. 15 листопада 2018 року підприємство ТОВ "Горизонт" продало товарів на суму 1,5 млн грн. Підприємство не є платником ПДВ, за останні 12 місяців реалізація послуг та товарів відсутня. Чи повинно воно нарахувати та сплатити податкові зобов'язання з ПДВ із суми, що перевищує 1 млн грн?

12. Підприємство не є платником ПДВ, у зв'язку із тим, що обсяги оподатковуваних операцій є меншими, ніж 1 млн грн.

Чи може такий платник податків добровільно зареєструватися платником ПДВ?

13. Вказати, хто є платником акцизного податку та що виступає об'єктом оподаткування.

14. Що є базою обчислення акцизного податку під час застосування адвалорних та специфічних ставок ?

15. Які товари належать до підакцизних? Розглянути на конкретному прикладі порядок розрахунку акцизного податку.

Завдання 31

Мета: обґрунтувати відповіді щодо поставлених питань з оподаткування доходу фізичних осіб.

1. Фізична особа офіційно працювала за рубежом і сплачувала там податки. Чи повинна вона сплачувати податки з отриманого за кордоном доходу в Україні?

2. Приватний підприємець оплачує за навчання своєї дитини. Чи має він право на податковий кредит?

3. У вересні 2018 р. працівнику одночасно було нараховано зарплату в розмірі 6000 грн та винагороду за цивільно-правовим договором – 16 500 грн. Як правильно нарахувати податок на доходи із цих сум?

4. Чи може фізична особа-підприємець на єдиному податку виплачувати найманим працівникам щомісячну матеріальну допомогу, крім заробітної плати? Якщо так, то які утримання та нарахування будуть на цю матеріальну допомогу?

5. Фізична особа-нерезидент (спадкоємець) отримала спадщину у вигляді частини нерухомого майна, що знаходиться у спільній власності на території України, від фізичної особи – нерезидента (спадкодавця). Який порядок оподаткування вартості отриманої спадщини фізичною особою-нерезидентом?

6. Найманий працівник отримав подарунок, у вигляді холодильника, від роботодавця – приватного підприємства "Мрія". Чи оподатковується податком на доходи фізичних осіб подарунок, отриманий найманим працівником?

7. Підприємство безкоштовно надало у користування житло найманому працівнику. Чи підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб вартість безоплатно отриманого майна?

8. Робітнику, який працює на приватному підприємстві, було відпущені будівельні матеріали:

фарба водоемульсійна – без оплати;

лак паркетний – за ціною 80,0 грн (вартість придбання лаку підприємством 150,0 грн).

Які податкові наслідки такої операції для працівника?

Завдання 32

Мета: обґрунтувати відповіді щодо поставлених питань з оподаткування суб'єктів підприємництва, що є платниками єдиного податку (спрощена система оподаткування).

1. Які фізичні особи – підприємці не можуть бути платниками єдиного податку?

2. Як оподатковується дохід фізичної особи-підприємця – платника єдиного податку третьої групи, отриманий від провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку та яка відповідальність застосовується до такого платника єдиного податку?

3. Фізична особа-підприємець надає послуги з гарантійного ремонту побутової техніки іноземного виробництва. Чи зможе він обрати другу групу для сплати єдиного податку?

4. Чи має право фізична особа-підприємець, яка здійснює діяльність у сфері бухгалтерського обліку, перейти на спрощену систему оподаткування?

5. Що є доходом фізичної особи-підприємця платника єдиного податку?

6. Які суми не включаються до складу доходу фізичної особи – підприємця платника єдиного податку?

7. Які вимоги необхідно врахувати приватним підприємцям під час переходу на єдиний податок?

8. Чи мають право приватні підприємці, що обрали спрощену систему оподаткування проводити розрахунки за роботи шляхом взаємозаліків?

9. Які податки не сплачують підприємці, що сплачують єдиний податок?

10. Які платники єдиного податку можуть бути платниками ПДВ?

11. Які фізичні особи-підприємці можуть обрати ставку єдиного податку в розмірі 3 %?

12. Чи може фізична особа-підприємець, що є платником єдиного податку, здійснювати виробництво та продаж ювелірних виробів?

Завдання 33

Мета: обґрунтувати відповіді щодо поставлених питань з оподаткування суб'єктів підприємництва, що є платниками податку на прибуток підприємств.

1. Підприємство, яке застосовує загальну систему оподаткування, користується послугами платників єдиного податку – фізичних та юридичних осіб. Чи існують обмеження щодо включення до складу валових витрат вартості оплати таких послуг?

2. За договором оперативної оренди, підприємство орендує офісне приміщення в суб'єкта підприємницької діяльності-платника єдиного податку. Чи враховується у складі витрат орендаря сума орендної плати, сплачена орендодавцю?

3. Підприємством для охоронців протягом звітного періоду було придбано формений одяг. Чи включається до поточних витрат підприємства вартість придбаного форменого одягу?

4. Підприємство направило на навчання двох працівників, що перебувають з ним у трудових відносинах, для професійної перепідготовки в один з університетів. Чи можна витрати, пов'язані з професійною підготовкою цих працівників, віднести на витрати підприємства?

5. Підприємство користується послугами мобільного зв'язку. Чи можна віднести до витрат наступні платежі: абонентну плату, плату за підключення, міжнародні переговори, дзвінки працівника друзям?

6. Підприємство отримало фінансовий кредит. За кредитним договором було встановлено сплату відсотків за користування кредитом, які регулярно сплачувалися. Однак банк через деякий час підвищив відсоткову ставку. Підприємство попросило відстрочення погашення кредиту, але згоди на це не отримало і змушене було затримати сплату відсотків. Чи належать до витрат: штрафні санкції, які вжиті банком; відсотки за кредитами, термін повернення яких минув?

7. Яким чином оподатковується вартість подарунків у негрошовій формі?

Методичні рекомендації до виконання завдань 30 – 33

Під час виконання завдань необхідно керуватися відповідними розділами Податкового кодексу України: Розділ III "Податок на прибуток підприємств", Розділ V "Податок на додану вартість", Розділ IV "Податок на доходи фізичних осіб", Розділ VI "Акцизний податок", Розділ XIV "Спеціальні податкові режими" (глава 1 "Спрощена система оподаткування, обліку та звітності" , а також Законом України № 4014-VI "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності".

Рекомендована література

Основна

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 18, № 19 – 20, № 21 –22. – Ст. 144.
2. Кодекс законів про працю України 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://urist-ua.net/кодекси/кодекс_законів_про_працю_україни.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 44 – 45, № 46 – 47, № 48. – Ст. 552.
5. Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку: нормативна база. Нова редакція. – Харків : Курсор, 2003. – 214 с.
6. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 13 – 14, № 15 – 16, № 17. – Ст. 112.
7. Про відпустки : Закон України № 504/96-ВР редакція від 11.10.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>.
8. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті : Постанова Правління Національного банку

України від 21.01.2004 р. № 22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#n22>.

9. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#n19>.

10. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України редакція від 04.10.2018 р. № 959-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.

11. Про оплату праці : Закон України редакція від 01.01.2017 р. № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.

12. Про режим іноземного інвестування : Закон України редакція від 25.06.2016 р. № 93/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.

13. Про рекламу : Закон України редакція від 26.07.2018 р. № 270/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>.

14. Про ціни та ціноутворення : Закон України редакція від 30.01.2018 р. № 5007-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.

Додаткова

15. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства : навч. посіб. / Ю. А. Верига. – Київ : ЦУЛ, 2015. – 312 с.

16. Воронська О. О. Податки в Україні: від теорії до практики : навч. курс / О. О. Воронська. – 2-е вид. – Дніпро : ТОВ "Акцент ПП", 2019. – 464 с.

17. Кизим М. О. Державне регулювання економіки: проблеми та перспективи / М. О. Кизим, Ю. Б. Іванов, В. А. Зінченко. – Київ : Ліра-К, 2014. – 288 с.

18. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. / Й. М. Петрович. – Київ : Ліра-К, 2015. – 256 с.

19. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo>.

20. Тихонов С. Податковий кодекс: коментарі до термінів. – Харків : ВБ "Фактор". – 2011. – 272 с.

21. Тузова А. Национальные стандарты бухгалтерского учета / А. Тузова, М. Михайлицкая. – Харьков : ИД "Фактор", 2014. – 432 с.

22. Швиданенко Г. О. Економічна безпека бізнесу : навч. посіб. / Г. О. Швиданенко, В. М. Кузьомко, Н. І. Норіцина. – Київ : КНЕУ, 2011 – 511 с.

Інформаційні ресурси

23. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

24. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

25. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

26. Професійна правова система МЕГА НАУ. – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua/>.

27. Сайт Інформаційного агентства ЛІГАБізнесІнформ. – Режим доступу : <http://www.liga.net>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Методи нарахування амортизації об'єктів основних засобів (ОЗ)

57

Назва методу	Суть методу	Формула для обчислення амортизації	Примітки
1	2	3	4
Прямолінійний	Річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів	$A = Va : T$	A – річна сума амортизації; Va – амортизована вартість об'єкта ОЗ; T – термін корисного використання об'єкта ОЗ (років)
Зменшення залишкової вартості	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість	$A = Vz \times (1 - (Vl : Vn)^{1/T})$	Vz – залишкова або первісна вартість об'єкта ОЗ на дату початку нарахування амортизації; Vl – ліквідаційна вартість об'єкта ОЗ; Vn – первісна вартість об'єкта ОЗ; T – термін корисного використання об'єкта ОЗ (років).

Закінчення додатка А

Закінчення табл. А.1

1	2	3	4
Прискореного зменшення залишкової вартості	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється	$A = 2V_z : T$	V_з – залишкова вартість об'єкта ОЗ або первісна вартість на дату початку нарахування амортизації; T – термін корисного використання об'єкта ОЗ (років).
Кумулятивний	Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання	$A = (V_n - V_l) \times (P_k : K_p)$	V_п – первісна вартість об'єкта ОЗ; V_л – ліквідаційна вартість об'єкта ОЗ; P_к – кількість років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта ОЗ; K_п – сума числа років корисного використання об'єкта ОЗ
Виробничий	Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів	$A = O_m \times (V_n - V_l) : O_z$	O_м – фактичний місячний обсяг продукції (робіт, послуг); V_п – первісна вартість об'єкта ОЗ; V_л – ліквідаційна вартість об'єкта ОЗ; O_з – очікуваний обсяг виробництва з використанням амортизованого обладнання.

Зміст

Вступ.....	3
Змістовий модуль 1. Основи нормативної бази та організації діяльності підприємств	4
Тема 1. Предмет, метод, сутність та завдання економічної нормативної бази підприємства. Структура законодавчої нормативної бази підприємництва.....	4
Тема 2. Організаційні питання створення та діяльності підприємств	7
Тема 3. Регулювання готівкового та безготівкового обігу.....	13
Тема 4. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва	16
Тема 5. Регулювання цін і тарифів	20
Змістовий модуль 2. Нормативна база підприємства щодо витрат, зобов'язань та податків.....	24
Тема 6. Регулювання оплати праці.....	24
Тема 7. Нормативне регулювання основних фондів підприємства	30
Тема 8. Політика підприємства щодо витрат та зобов'язань	35
Рекомендована література.....	54
Додатки.....	57

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЕКОНОМІЧНА НОРМАТИВНА БАЗА ПІДПРИЄМСТВА

**Практичні завдання
та методичні рекомендації
для студентів спеціальності
075 "Маркетинг"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Притиченко** Тамара Іванівна

Відповідальний за видання *П. А. Орлов*

Редактор *О. В. Анацька*

Коректор *О. В. Анацька*

План 2019 р. Поз. № 76 ЕВ. Обсяг 60 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*